

בג"ץ 8155/06

(קבוע: 28.9.08)

בבית המשפט העליון

בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

1. האגודה לזכויות האזרח בישראל
 2. המוקד להגנת הפרט
 3. רופאים לזכויות אדם
- על יד ב"כ עוה"ד לימור יהודה
מהאגודה לזכויות האדם בישראל
ת.ד. 34510, ירושלים 91000
טל': 02-6521218 פקס': 02-6521219

ה ע ו ת ר י ם

נ ג ד

1. מפקד כוחות צה"ל ביהודה ושומרון
 2. ראש המינהל האזרחי
 3. ראש שירות הביטחון הכללי
 4. היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון
- על ידי פריקליטות המדינה
משרד המשפטים, ירושלים

ה מ ש י ב י םהודעת עדכון מטעם המשיבים

1. לקראת הדיון בעתירה, הקבוע ליום 28.9.08, מתכבדים המשיבים להגיש הודעה מעדכנת מטעמם.
 2. במסגרת הודעה זו יבקשו המשיבים לעדכן את בית המשפט הנכבד בדבר המצב העובדתי והמשפטי הנוגע לנוהל בו עוסקת העתירה. המשיבים יתייחסו לשני היבטים עיקריים בהקשר זה:
- בחלק הראשון של ההודעה נבקש להתייחס לטענות העותרים בהודעתם האחרונה – טענות שאת רובן יש לדחות. עוד נדגיש בחלק זה, כי אחוז הפלסטינים תושבי האזור שיציאתם לחו"ל נמנעת מטעמי ביטחון הוא קטן ביותר, כך שיש לבחון את הטענות המועלות על-ידי העותרים בהקשר זה בפרופורציות המתאימות.

בחלק השני של ההודעה יפורטו השינויים שיוכנסו בעתיד הקרוב לנוהל על-מנת לשפרו, כתוצאה מהפקת לקחים שבוצעה לאחרונה, לאחר מספר חודשים שבמהלכם הופעל הנוהל. בין השאר יתנו השינויים מענה לחלק מטענות העותרים.

התייחסות לטענות העותרים

החלטת בית המשפט הנכבד מיום 1.8.07 על מחיקת כל ראשיה של העתירה פרט לאחד

3. נשוב ונזכיר, כי עתירה זו החלה דרכה כעתירה כוללנית ורחבת היקף, כפי שקבע בית המשפט הנכבד, ומנתה במקורה 6 "ראשי עתירה" (בקשות לצווים על-תנאי) כלליים ו-12 "ראשי עתירה" בסך הכל. לאחר דיון שהתקיים בעתירה, ביום 1.8.07, **הורה בית המשפט הנכבד על מחיקתם של כל ראשי העתירה, והותיר לדיון עניין אחד בלבד**: נוהל היציאה לחו"ל שהתגבש באותו מועד. וכלשונו של בית המשפט הנכבד:

"העתירה שלפנינו כוללנית ורחבת היקף ואין ניתן לדון בכל היבטיה באחת. בחלק מן העניינים תלויות ועומדות עתירות פרטניות. בכל הנוגע לנוהל יציאה לחו"ל תוגש על ידי המשיבים הודעה משלימה שתציג את הנוהל שמתגבש בימים אלה..."

... ביתר הנושאים שמועלים בעתירה יש לפצל את השאלות לעתירות קונקרטיות המתמקדות ברמה העניינית בכל הנוגע לכל אחת מהשאלות בנפרד. יש להבחין בין נושא הכניסה לישראל, לבין חופש התנועה בשטחים. אשר על כן אם יראו העותרים כי יש להם עילה לפנות באחד הנושאים האמורים, תוגש עתירה פרטנית באותו נושא.

בכפופות לאמור ביחס לנוהל היציאה לחו"ל, יתר חלקי העתירה יימחקו תוך שמירת טענות"

(ההדגשות הוספו – ג.ש)

4. בנסיבות אלה, המשיבים מבקשים לדחות כל ניסיון של העותרים לשוב ולעסוק בראשי העתירה שכבר נמחקו (ר'), למשל, סעיפים 2-3 להודעתם האחרונה של העותרים).

התעלמות העותרים מכך שהנוהל ימשיך לחול לצד המצב הקודם

5. בטענותיהם מתעלמים העותרים מהעובדה הפשוטה, כי הנוהל בו מדובר ימשיך לחול לצד המצב הקודם שחל, ולא במקומו. כלומר: תושב איו"ש המבקש לצאת לחו"ל, יוכל לפעול על-פי הנוהל, על-מנת לדעת מראש אם יציאתו נמנעת מטעמי ביטחון, אך אם איננו מעוניין בכך, יוכל לפעול בדיוק באותה דרך בה פעל עד היום ולהגיע למעבר הגבול. **נדגיש, כי למעלה מ-99% מהאוכלוסייה באיו"ש אינם מנועי יציאה לחו"ל מטעמים ביטחוניים**, כך שרובם המוחלט של תושבי האזור יכולים להגיע למעבר הגבול שם יתאפשר מעברם.

משכך, קיומו של הנוהל לא שינה לרעה את מצבם של תושבי איו"ש, ולדעת המשיבים אף שינה את מצבם לטובה בצורה משמעותית: כעת עומדת לתושבי האזור אפשרות לברר מראש האם יציאתם לחו"ל נמנעת, ואם אמנם כך – יכולים הם להשיג על כך בהליך מנהלי.

6. העובדה כי מדובר בנוהל שיוסיף לחול לצד המצב הקודם מצאה ביטוייה בהחלטת בית המשפט הנכבד מיום 18.5.08, במסגרתה נדחתה בקשת העותרים להקפיא את כניסתו של הנוהל לתוקף. בין השאר קבע בית המשפט הנכבד, כדלקמן:

"...לא ראינו צורך במתן צו ביניים אשר ימנע את יישומו של הנוהל החדש בתקופה זה. זאת, משתי סיבות עיקריות: הראשונה, היא כי מדובר בנוהל וולונטרי, אשר רק תושב המעוניין לעשות בו שימוש יכול לפעול לפיו, ואין הוא מחייב כל תושב המעוניין לצאת לחו"ל לפעול לפי האמור בהוראותיו. השנייה, הינה כי בהתאם לאמור בתשובת המשיבים, קיומו של הנוהל לא ביטל את אפשרות הפנייה ללשכת היועץ המשפטי ליהודה ושומרון לשם טיפול והתערבות במקרים דחופים, כשם שנהוג היה קודם לכניסתו לתוקף של הנוהל החדש".

טענות העותרים מתעלמות מהנתונים המספריים הרלוונטיים

7. הקורא את טענות העותרים עלול בטעות להסיק, כי מניעה ביטחונית ליציאה לחו"ל חלה על אחוז ניכר מקרב תושבי האזור. לכן נבקש להבהיר שוב מהם סדרי הגודל הרלוונטיים:

פחות מאחוז מקרב תושבי האזור מוגדרים כיום כמנועי יציאה לחו"ל. משכך, רובם המוחלט של תושבי איו"ש המגיעים למעבר אלנבי – מתאפשר מעברם לחו"ל.

הדברים יפים גם בכל הנוגע לתושבי האזור המחליטים לפעול על-פי הנוהל החדש: כאשר תושב איו"ש מחליט לפעול על-פי הנוהל, ולברר מראש אם קיימת מניעה ביטחונית בעניינו, קיימת הסתברות של מעל ל-99% כי כבר בפעם הראשונה בה יגיע למת"ק, יימסר לו במקום כי אינו מנוע יציאה לחו"ל, כך שכלל לא יהיה צורך בכך שיגיע למת"ק פעם נוספת (זאת, בהתאם לשינויים שיוכנסו בנוהל בקרוב על בסיס הפקת הלקחים שנעשתה לאחרונה. בעניין זה נפרט בהמשך הדברים).

8. הנתונים המספריים העוסקים ביציאתם של תושבי האזור לחו"ל בתקופה שעברה מאז נכנס הנוהל לתוקף מדגימים את הדברים בצורה הטובה ביותר:

העותרים מציגים 10 מקרים שבהם, לטענתם, לא פעל הנוהל היטב, במהלך החודשים האחרונים.

רק לשם השוואה, נציין כי מהמינהל האזרחי נמסר, שבמהלך חודש פברואר יצאו מאיו"ש לחו"ל, דרך מעבר אלנבי 23,448 בני אדם; בחודש מארס יצאו מאיו"ש לחו"ל דרך מעבר אלנבי 20,681 בני אדם; בחודש אפריל יצאו מאיו"ש לחו"ל, דרך מעבר אלנבי 33,632 בני אדם; בחודש מאי יצאו מאיו"ש לחו"ל, דרך מעבר אלנבי 30,303 בני אדם; בחודש יוני יצאו מאיו"ש לחו"ל, דרך מעבר אלנבי 62,766 בני אדם; בחודש יולי יצאו מאיו"ש לחו"ל, דרך מעבר אלנבי 99,117 בני אדם; בחודש אוגוסט יצאו מאיו"ש לחו"ל, דרך מעבר אלנבי 81,186 בני אדם.

הנה כי כן, מאז הופעל הנוהל יצאו מאיו"ש לחו"ל, דרך מעבר אלנבי, למעלה מ-350,000 בני אדם (רובם המוחלט פעלו בדרך "הישנה" ולא על-פי הנוהל החדש). באותה תקופה מצאו העותרים 10 מקרים בהם, לטענתם, הנוהל לא פעל כשורה, וגם אם ניתן להניח כי קיימים מקרים נוספים, **בדור כי מדובר באוכלוסייה קטנה ביותר מבין כלל תושבי האזור המבקשים לצאת לחו"ל**. אין פירוש הדבר, כמובן, שהמצב מושלם – וכפי שיפורט להלן, המשיבים החליטו לאחרונה על שינויים במטרה לשפר את הנוהל – אולם הנתונים מצביעים בבירור על כך שהטענות המועלות בעתירה, הגם שחלקן טענות הראויות לבחינה, נמצאות, מבחינה מספרית, בשוליים. המשיבים יטענו אפוא כי יש לבחון את הדברים בפרופורציות המתאימות.

הפעלת הנוהל עד כה

9. בחודשים שחלפו מאז נכנס הנוהל לתוקף פנו 20 תושבי האזור למת"קים הגורתיים בהתאם לנוהל. הפניות נעשו לאחר שיציאתם של פונים אלה נמנעה מטעמי ביטחון, וכולם פנו בהשגה על המניעה על-פי הנוהל.
10. ב-4 מקרים ההשגות התקבלו והמניעה הוסרה. ב-8 מקרים עמדת גורמי הביטחון נותרה כשהייתה. 8 השגות מצויות עדיין בטיפול.

שינויים שיוכנסו בנוהל

11. הנוהל העומד במרכזה של העתירה הוא נוהל חדש. מטבע הדברים, התעוררו בתחילת הדרך בעיות כאלה ואחרות בהפעלתו.
12. חלק מטענות העותרים נוגע לכך שחיילים המוצבים במת"ק ואנשי הצד הפלסטיני לא ידעו להפעילו כראוי. משכך, כללי הנוהל ואופן יישומו יחודדו שוב בהקדם לאנשי המת"ק ולאנשי הקישור הפלסטיני.
13. חלק אחר מטענות העותרים נוגע למהותו של הנוהל, ובעניין זה התקיימה לאחרונה ישיבת עבודה במשרדו של הח"מ, ובהשתתפות כלל הגורמים הרלוונטיים, על-מנת להפיק לקחים ולבחון את האפשרויות לשפר את הנוהל, בין היתר בשים לב לטענות העותרים.

בייחוד הושם דגש על צמצום מספר הפעמים בהם מתבקש תושב האזור להגיע פיזית למת"ק.

14. בתום הישיבה הוחלט על עריכת שינוי בנוהל, כך שעיקרי הנוהל יהיו כדלקמן:

א. תושב אינ"ש המבקש לברר האם יציאתו לחו"ל נמנעת מטעמים ביטחוניים, יוכל לגשת למת"ק הגזרתי, למלא בקשה לבירור מניעה לחו"ל ולהגישה לנציג המינהל האזרחי במת"ק.

ב. במידה וכנגד התושב אין מוזנת מניעה ביטחונית, הוא יקבל תשובה **במקום**. מכיוון שכאמור לעיל, בעניינם של למעלה מ-99% מקרב תושבי האזור אין רשומה מניעה ביטחונית ליציאתם לחו"ל, ברור כי בשלב זה יסתיים הטיפול בנוגע לרובם המוחלט של המבקשים.

ג. במידה ורשומה בעניינו של התושב מניעה ביטחונית, יועבר עניינו לבדיקה מחודשת ומקיפה על-ידי גורמי הביטחון. בדיקה זו תיארך 6 שבועות לכל היותר, במהלכה רשאים, כמובן, גורמי הביטחון להזמין את המבקש לתחקור.

ד. במידה שלאחר הבדיקה המחודשת תוסר המניעה הביטחונית, יקבל הפונה תשובה בטלפון וכן מכתב שיועבר אליו דרך הקישור הפלסטיני. כמובן, שאם הפונה מגיע מיוזמתו למת"ק, יוכל לקבל את המכתב, אך אין כל הכרח בכך.

ה. במידה שלאחר הבדיקה המחודשת תעמוד המניעה הביטחונית בעינה, יקבל המבקש מכתב סירוב, דרך המת"ק הפלסטיני, בו ייכתב כי הוא רשאי להגיש השגה על ההחלטה.

ו. הגשת ההשגה תוכל להתבצע באחת משתי דרכים: פנייה פיזית של המבקש למת"ק במקרים דחופים, או העברת ההשגה דרך הקישור הפלסטיני, במקרים "הרגילים".

ז. בדיקת ההשגה תיארך 6 שבועות לכל היותר, מיום קבלת ההשגה במת"ק, כאשר במהלך תקופה זו רשאים גורמי הביטחון לזמן את המבקש לתחקור.

ח. תשובה להשגה תימסר למבקש בדרך שבה נמסרת תשובה לבקשה הראשונית.

ט. כאמור, קיימת אפשרות שתושב האזור לא יפעל לפי הנוהל, אלא יגיע למעבר אלנבי ושם יימסר לו כי יציאתו נמנעת מטעמים ביטחוניים. גם במקרה כזה, יוכל התושב לפנות בהליך השגה בהתאם לנוהל.

15. בזמן הקרוב יתוקן הנוהל בהתאם לעקרונות האמורים לעיל, ויש להניח כי מצב הדברים ישתפר.

16. בשים לב לכלל האמור לעיל, המשיבים יטענו כי העתירה מיצתה עצמה וכי דינה להידחות. הנוהל ישופר בהתאם לעקרונות הכלליים האמורים לעיל, ולאחר שטענות העותרים נלקחו בחשבון. מדובר בנוהל סביר, המיטיב עם תושבי האזור לעומת המצב ששרר קודם לכן.

למעלה מ-99% מתושבי איז"ש אינם מנועים ביטחונית מלצאת לחו"ל, ולאור השיפור הצפוי בנוהל ברור כי אוכלוסייה זו תקבל תשובה מיידית על כך – בין אם במועד ההגעה למעבר אלנבי ובין אם במועד הפנייה הראשונה למת"ק על-פי הנוהל. לגבי האוכלוסייה המצומצמת ביותר של מנועי היציאה לחו"ל מטעמים ביטחוניים, מאפשר הנוהל, במתכונתו המשופרת מענה סביר בדמות בחינה מחודשת של המניעה הביטחונית, בחינת השגות וכיו"ב – כל זאת בתוך פרק זמן סביר.

למותר לציין, כי התשובה הניתנת לכל פונה בעניין המניעה הביטחונית נכונה למועד נתינתה, והיא נגזרת מהחומר הביטחוני העומד באותו מועד בפני גורמי הביטחון. עוד נזכיר, כי למקרים הומניטאריים דחופים תינתן עדיפות, וכי במקרים ההומניטאריים הדחופים ניתן יהיה לפנות, במידת הצורך, ללשכת היועץ המשפטי לאיז"ש, לאחר מיצוי הליכים נאות.

17. בנסיבות אלה, לאחר שכבר בדיון הקודם הורה בית המשפט הנכבד על מחיקתם של כל "ראשי" העתירה פרט לאחד, המשיבים סבורים כי יש לאפשר לנוהל במתכונתו המתוקנת לפעול, תוך שהעותרים יוכלו לשוב ולפנות לבית המשפט הנכבד במידה שיתברר כי ישום הנוהל לקוי.

משכך, המשיבים יטענו, כאמור, כי דין העתירה להידחות, מכיוון שהיא מיצתה עצמה.

18. העובדות האמורות בהודעה זו נתמכות בתצהירו של סא"ל וחיד חשאן, רמ"ד תיאום אזרחי במינהל האזרחי.

היום, כ"ד באלול תשס"ח

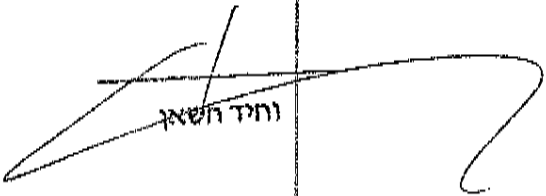
24 בספטמבר 2008

גלעד שניידמן
סגן לפרקליט המדינה

תצהיר

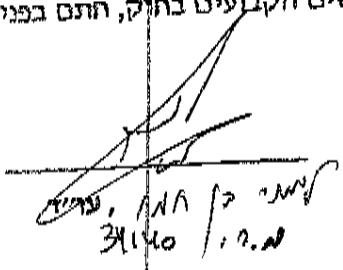
אני, הח"מ, סא"ל וחדד השאן, מסי ~~תעודת זהות~~ 016 4301064 לאחר שהזהרתי כי עלי לומר את האמת וכי אם לא אעשה כן אהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, מצהיר בזאת כדלקמן:

1. אני מכהן בתפקיד רמ"ד תיאום אזרחי במינהל האזרחי.
2. תצהירי זה ניתן בתמיכה להודעת העדכון מטעם המשיבים בבג"ץ 8155/06.
3. העובדות האמורות בהודעה המשלימה הן אמת למיטב ידיעתי ואמונותי. בכוננת המינהל האזרחי לתקן את הנוהל בהתאם לעקרונות הפעולה הרשומים בסעיף 14 להודעת העדכון.

וחדד השאן

אישור

אני הח"מ, 2/11/08 016 4301064 ע"י, מאשר בזה כי ביום 24/9/08 הופיע בפניי סא"ל וחדד השאן, נושא ~~תעודת זהות~~ 016 שמספרה 4301064, ולאחר שהזהרתי כי עליו לומר אמת, שאם לא כן יהיה צפוי לכל העונשים הקבועים בחוק, חתם בפני על תצהירו.

רמ"ד תיאום אזרחי, מינהל
א.ר.מ. / 31140